

Manuál ekologickej výstavby

Eugen Nagy: **Manuál ekologickej výstavby. Navrhovanie a výstavba trvalo udržateľných ľudských sídiel.** Vydala Permakultúra (CS), 1999.

Medzinárodné občianske združenie Permakultúra (CS) vydalo vlni pozoruhodnú publikáciu. Jej autor, absolvent FA STU v Bratislave a doplnkového štúdia na Technickej univerzite vo Viedni, počas svojho pôsobenia v bratislavských a rakúskych architektonických ateliéroch sa systematicky zaoberal problematikou ekologickej výstavby. Zozbieraný materiál zhrnul do príručky, ktorá je zatiaľ na našom trhu s odbornou literatúrou ojedinelá.

Informácie obsiahnuté v publikácii možno rozdeliť do 3 oblastí: environmentálna etika, poznanie a praktické rady. V úvodnej časti, nazvanej *Potreba, vývoj, východiská a základné princípy ekologickej výstavby*, sú načrtnuté hlavné dôvody ekologického prístupu k tvorbe prostredia a definícia základných princípov navrhovania a výstavby trvalo udržateľných sídiel. Okrem množstva údajov, ktoré poskytujú čitateľovi reálnu predstavu o problematike ekologickej výstavby a jej súčasných trendoch, významným kvalitatívnym zlomom je prechod od "lineárneho spotrebného hospodárstva" k ekologickému hospodárstvu na báze "uzavretých prírodných kolobehov". Na ilustrovanie fungovania takehoto cyklického systému si autor vypožičal dnes už citankový príklad "prírodného domu", ktorý už r. 1976 postavili neďaleko Štokholmu architekt Bengt Warne a ekotechnológ Carl Lindström.

Hlavná časť publikácie je venovaná konkrétnym možnostiam ekologického riešenia základných zložiek ľudského sídla – materiálového, energetického, vodného a vzdušného hospodárstva domácností (autor zvolil paralelu so štyrmi živlami: zemou, ohňom, vodou

a vzduchom). Uvádza postupy šetrného a efektívneho využívania zdrojov a predchádzania negatívneho vplyvu obydli a sídiel na okolité prostredie. Modelové príklady ekologických zariadení, stavebných postupov a sídelných štruktúr v ďalšej časti publikácie ponúkajú možnosti riešenia obydli spĺňajúcich kritériá ekologickej vhodnej výstavby. Posledná časť je venovaná permakultúrnym princípom navrhovania trvalo udržateľných sídiel. V príručke autor uvádza niekoľko definícií permakultúry, možno by stálo za zmienku, že princíp uzavretého potravinového cyklu, resp. potravinovej a materiálnej sebestačnosti bez negatívnych vplyvov na prostredie, bol bežný v prípade lazničkeho osídlenia aj na Slovensku.

Po podrobnom preštudovaní publikácie, hlavne s ohľadom na analýzy širších súvislostí v jednotlivých kapitolách, sa mi názov manuál (príručka?) zdá byť trochu skromným, na druhej strane asi najviac vystihuje zámer autora. "Táto príručka je určená hlavne odbornej verejnosti zaoberajúcej sa navrhovaním a výstavbou sídiel... môže sa stať užitočným pomocníkom aj pre každého, kto sa rozhodne postaviť si alebo prerobiť svoje obydlie a jeho okolie tak, aby žil sám v zdravom lokálnom prostredí a zároveň prispel k vytvoreniu

zdravého globálneho prostredia."

Z uvedeného bežný čitateľ môže nadobudnúť ilúziu, že po prečítaní manuálu je schopný i laik postaviť ekologický dom. Publikácia ale nemá charakter príručiek typu "urob si sám", a hoci i amatér môže podľa nej realizovať niektoré čiastkové úpravy svojho obydli alebo rekreačnej chaty (napr. výstavbu kompostovacieho záchodu,

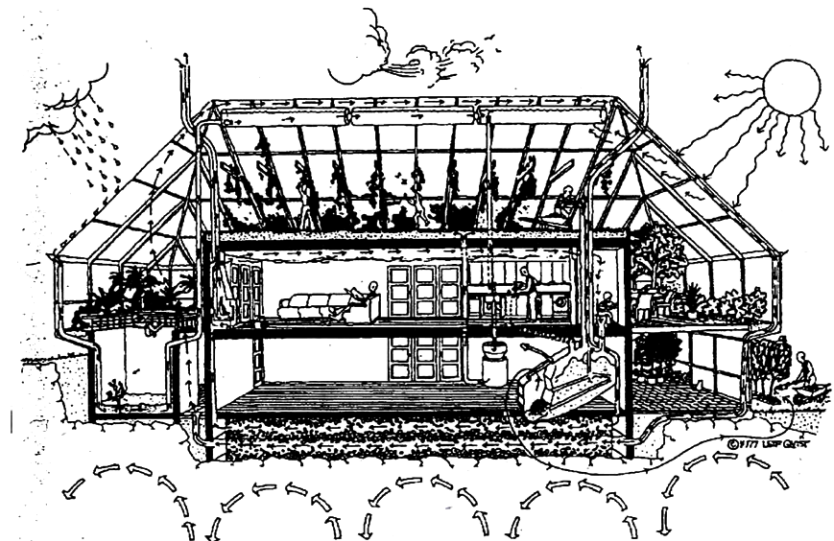

Schéma ekologických kolobehov "prírodného domu"

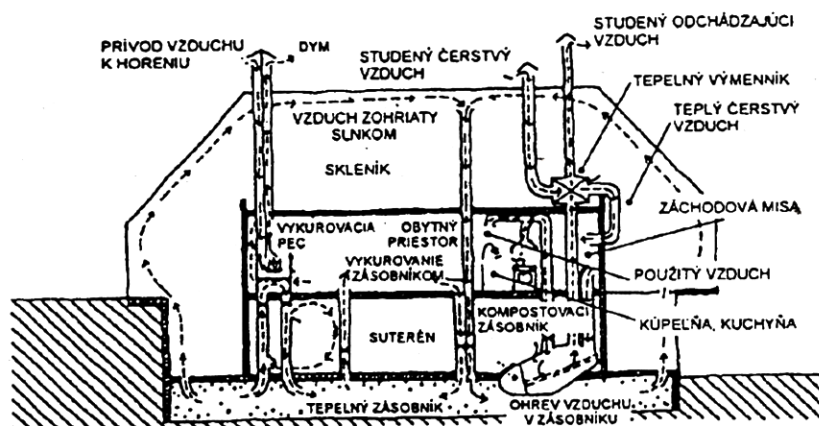

Schéma tepelného a vzdušného hospodárstva "prírodného domu"

Schéma vodného hospodárstva "prírodného domu"

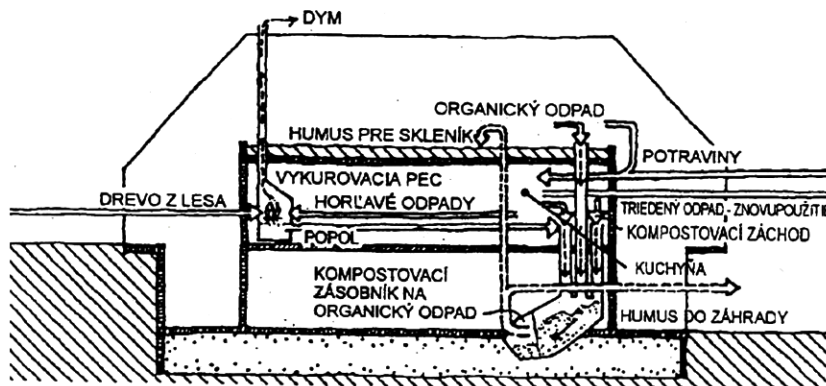
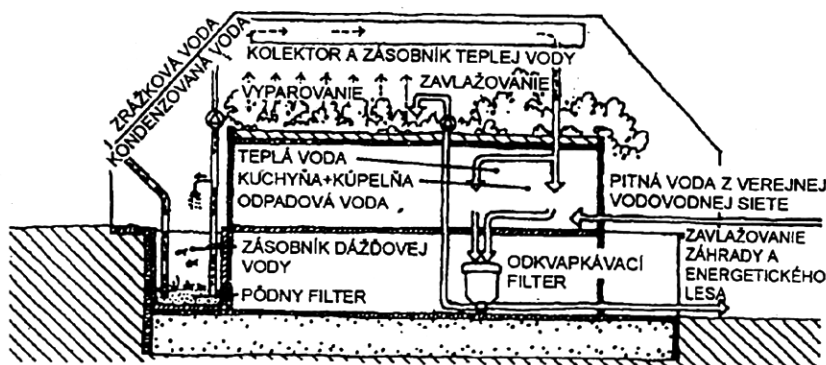

Schéma materiálového hospodárstva "prírodného domu"

s. 45-59), projektovanie ekologického domu by malo ostať v rukách tímu vysokokvalifikovaných špecialistov.

Niektoré opísané systémy, samozrejme, neposkytujú vyčerpávajúce informácie, ale sú tu aj odkazy na príslušnú odbornú literatúru. Je pozoruhodné, s akým množstvom literatúry autor pracoval. Výber je skutočne reprezentatívny a poskytuje výborný prehľad o základných publikáciách, ktoré sa touto problematikou priamo či okrajovo zaoberajú. Autor sa väčšinou odvoláva na pramene v nemeckom jazyku, ale bohaté zastúpenie publikácií z tejto oblasti je i vo francúzštine, a hlavne v angličtine.

V tejto súvislosti si nemôžem odpustiť jednu poznámku na margo odbornej literatúry. Väčšina publikácií propagujúcich návrat k stavaniu v súlade s prírodou pochádza z priemyselne vyspelých a bohatých krajín a podľa uvádzaných realizácií, takáto forma stavania sa stáva bežným štandardom, hlavne pri výstavbe individuálnych rodinných domov, ale aj celých obytných komplexov – ekosisdlisk. Z ekologickej stránky vzorovou je ukážka komplexne poňatého energeticky úsporného obytného súboru Stadlau vo Viedni architektov Reinberga, Treberspurga a Raitha (s. 90), alebo ekosisdlisko Gärtnerhofe architekta H. Deubnera (s. 203-206). Určitým extrémom sú ekologicky motivované realizácie komerčných a iných stavieb reprezentatívneho charakteru, napr. centrála Commerzbanky vo Frankfurtu, nový nemecký parlament "Reichsstag" architekta N. Fostera a kol., alebo nová budova parlamentu v londýnskom Westminsteri architekta M. Hopkinsa a kol.

Ekonomicky menej vyspelé krajiny, ku ktorým, žiaľ, patrí i Slovensko, zatiaľ zotrávajú pri tradičných spôsoboch stavania, hoci práve ony by mali siahnúť po nenáročných a prostredie šetriacich technológiách a ekologických koncepciách výstavby.

Manuál Eugena Nagya je významným príspevkom k informovanosti stavebníkov i projektantov, a tak ekologické stavenie môže nájsť uplatnenie aj v našich skromných podmienkach.

Julián Kepl